

A black and white photograph of soldiers in a trench. In the foreground, a soldier is seen from the back, wearing a gas mask and carrying a large, cylindrical gas canister on his back. He is leaning forward, possibly working on the trench structure. In the background, several other soldiers are visible, some looking towards the camera. One soldier on the far left has "JEMO" written on his uniform. The trench is made of wooden planks and has a brick wall on the right side. The overall atmosphere is somber and historical.

MANNEN MET ZWARTE GEZICHTEN

*Voor honderdduizend mensen
is het twee keer nacht per dag*

Gaston Durnez

Linx+

INHOUD

5	Mannen met Zwarte Gezichten	<hr/>
11	Ten huize van... Interview met Gaston Durnez	<hr/>
29	Voor honderdduizend mensen is het twee keer nacht per dag	.....
35	En de mijnwerker... ploegde voort	.....
45	Waalse mijnen: financiële afgrond	.....
51	Dit was de Bois du Cazier	.....
59	Steenstof-gordijn tegen brand	.....
69	Zo begon het in Marcinelle	.....
79	Schema: 8 augustus 1956	.....
81	De hel is losgebroken	.....
89	Mijnarbeid, gevaarlijkste arbeid	.....
97	Meer geld en... meer gevaar	.....
107	Geef hun de kans om hun stiel te leren!	.....
113	Spookambulantie en spooktrein	.....
119	Het schandaal der barakken	.....
129	De sluipende dood	<hr/>

MANNEN MET ZWARTE GEZICHTEN

Voorwoord

In 1956, in een tijd waarin televisie amper bereikbaar was en internet of sociale media met hun snelheid van berichtgeving nog onbestaande waren, versloeg Gaston Durnez, jonge journalist bij de krant De Standaard, de mijnramp in Marcinelle.

Hij deed meer dan alleen verslag uitbrengen. Hij bleef ter plaatse en bracht dag na dag een reportage, niet alleen over de ramp zelf, maar vooral over de omstandigheden waarin de mannen met zwarte gezichten hun werk moesten verrichten: de onveiligheid, de gezondheidsrisico's, de impact op de gemeenschap van en rond Marcinelle, vlakbij Charleroi.

Voor deze reportage ontving hij de allereerste Vlaamse Persprijs. En hij maakte het, als kind van de christelijke arbeidersbeweging, mogelijk voor de Vlaamse publieke opinie om mee te kijken achter de schermen van deze afschuwelijke ramp die zovele gezinnen van zovele nationaliteiten trof.

In 2015 brachten we zijn reportages voor het eerst in boekvorm uit. Nu, tien jaar later, verschijnt een herdruk, want de vraag blijft groot. Ik had het geluk Gaston goed te kennen, als

mijn schoonvader. Ik voerde met hem talloze gesprekken over hoe het was om in 1956, meer dan een halve eeuw geleden, zo'n reportage te maken. Toenmalig Linx+-medewerker Jurgen Masure interviewde hem uitgebreid over zijn lange loopbaan. Gaston – toen al 85 – was verrast en ontroerd door de interesse van jonge syndicalisten in deze artikelenreeks.

Zijn scherpe, kritische schets van de maatschappelijke en sociale realiteit tijdens de ramp verdient de erkenning die we er vandaag aan geven. Zijn achtergrond als kajotter in Vlaanderen speelde daarbij ongetwijfeld een rol. Bovendien bestond er destijds nauwelijks een traditie van diepgaande journalistieke reportages, uitgesponnen over meerdere dagen en ter plekke beleefd.

We hebben in dit boek Gastons reportage integraal opgenomen, precies zoals ze destijds verscheen. Niet alleen vanwege de historische waarde en onze band met Marcinelle, maar vooral omdat dit verhaal voor de lezer van vandaag nog steeds actueel is. De werkomstandigheden van mijnwerkers in China, Afrika of Latijns-Amerika zijn vaak nauwelijks beter dan die in Marcinelle in 1956, of breder, in alle Belgische mijnen destijds.

Ook buiten de mijnsector wordt nog steeds bespaard op veiligheid en gezondheid, zodat aandeelhouders grotere winsten kunnen opstrijken. In die zin is deze reportage even relevant als toen. En nu, net als toen, blijft het bijzonder moeilijk om de echte verantwoordelijken van een ramp ter verantwoording te roepen.

We hopen dat dit boek een waardevolle aanvulling is op de publicaties die tot op vandaag over de mijnramp van Marcinelle verschenen zijn. We dragen het op aan alle mijnwerkers, toen en nu, die in harde en moeilijke omstandigheden hun werk deden

en daar soms het leven bij lieten. En we blijven het opnieuw publiceren als blijvend eerbetoon aan Gaston, die we met voor-
sprong de vader van de Vlaamse onderzoeksjournalistiek kun-
nen noemen.

CAROLINE COPERS

Afgevaardigd bestuurder Linx+

*Gaston Durnez overleed op 22 november 2019 op 91-jarige
leeftijd.*

MIJNWERKERS AAN HET WERK

“Doordrongen tot de verre, nauwe gang waar zij liggen en kruipen als zwarte hagedissen op de warme grond, zag ik ze de kolen wegrukken uit de verraderlijke laag op de plaats die zij, in hun mijnwerkerstaal, het front noemen. Ik zag hen werken, op duizend meter diepte, in de korte lichtstraal die hun lamp schokkend vóór hen uitwierp op de immer lopende transportband, op de trillende afbouwhamers, op de kolen met hun blinde hoeken en kanten van zwart goud. Rondom was er gezoem en gedreun. Hier en daar klonk een gedempte stem, het gesis van de geperste lucht, een slag van ijzer op ijzer... En overal dreigende duisternis en de smaak van het stof.”

Lees verder op bladzijde 31

TEN HUIZE VAN ... GASTON DURNEZ

Interview

“We served our day”. Dat staat in Londen in de hall van het *Institute of Journalists*. Het is een opschrift voor reporters die in de Eerste Wereldoorlog zijn gesneuveld en het is bedacht door Rudyard Kipling, die zovele Engelse oorlogsgraven een epitaaf heeft meegegeven. “Wij hebben onze dag gediend”... Gaston Durnez citeert het als hij, nu hij 85 is geworden, terugkijkt op zijn leven in de media. In zijn lange loopbaan heeft hij ook veel over “Veertien Achttien” geschreven. In de jaren zestig van vorige eeuw maakte hij, bij de herdenking van de Eerste Wereldoorlog, een lange reportage voor kranten en televisie, die resulteerde in een boek dat verscheidene drukken kende: ‘Zeg mij waar de bloemen zijn’ (1968). “Dit boek wilde een beeld geven van de vreselijke oorlog in Vlaanderen. Alle getuigen die ik toen interviewde, zijn er niet meer. Maar wat ze mij vertelden, staat mij nog klaar voor de geest. Zij hebben mijn visie op de werkelijkheid in ‘het leger der armen’ grondig beïnvloed.”

Het is een van zijn eigen voorkeurboeken, op de lijst van een zestigtal werken die hij heeft gepubliceerd. Er zijn enkele dikke kanjers bij. En het zijn werken in diverse genres, van humoristische gedichten en verhalen, tot cursiefjes, literaire kronieken,

persgeschiedenis, biografieën. De provincie Antwerpen gaf hem er in 2014 haar ‘prijs voor zijn verzamelde literaire oeuvre’ voor. Hij voelt er zich vereerd mee en is blij omdat het een “grensoverschrijdende” prijs is, die geen onderscheid maakt tussen de genres.

“Mijn jongste literaire liefde,” zegt Durnez, “is W.G. Sebald, de befaamde Duitse auteur wiens volledige werk (zeven delen) in Nederlandse vertaling bij De Bezige Bij is verschenen. Zijn boeken combineren essay, document, fictie, alles te samen, bovendien geschreven met een scherpe, heldere pen.”

Een grens tussen de literaire genres moet men, met andere woorden, niet zo streng nemen?

Zeker niet. Lange tijd dacht men, bij het horen van mijn naam, aan humoristische en cabaretseke geschriften. En inderdaad, mijn eerste publicaties behoorden tot die genres. Ik verwerp ze zeker niet. Integendeel. Ik vlei mij met de gedachte dat mijn verzen uit de jaren vijftig en zestig het genre van de nonsens-literatuur in Vlaanderen hebben geïntroduceerd. Mijn verzamelbundel ‘Hooikoorts’, met zijn ‘gekke’ rijmen, ligt mij nog altijd na aan het hart. Ik hoop dat ik hem nog eens een laat vervolg kan geven.

Hooikoorts?

(lacht) Ha, wel... Ik heb hooikoorts in de zomer. Zij doet mij niezen bij het inademen van bepaald stuifmeel en ander stof. Zo is humor ook een soort van allergie voor wat er rond stuift in de wereld. Humor is dus belangrijk voor mij: hij maakt deel uit van mijn kwalen! Als ik soms tranen in de ogen krijg, kan ik altijd zeggen, dat het van de hooikoorts is.

MANNEN MET ZWARTE GEZICHTEN

*Voor honderdduizend mensen
is het twee keer nacht per dag*

Gaston Durnez

1956. Op 8 augustus 1956 deed zich in Marcinelle de grootste mijnramp uit onze vaderlandse geschiedenis voor. Er vielen 262 doden, onder wie 136 Italianen. De jonge journalist Gaston Durnez (1928) wordt er op uitgestuurd om verslag te brengen voor het dagblad De Standaard. Resultaat: de beklijvende reportage 'Mannen met zwarte gezichten'. In deze 13-delige reeks worden mistoestanden van het Belgische mijnwezen stevig aangekaart.

1958. Als eerste ooit mag Durnez de 'Prijs Vlaamse Journalistenclub' in ontvangst nemen. Het zou zijn eerste prijs zijn van velen. Durnez schrijft, dicht, rapporteert en onderzoekt, en dit non-stop, sinds de jaren '50. Maar toch blijft zijn eerste journalistenprijs zijn mooiste, zoals hij later toe zou geven.

2015. De eerste editie van dit boek verschijnt. Na zoveel jaren gaat een droom van velen in vervulling.

Drie data, een bewogen onderwerp. MANNEN MET ZWARTE GEZICHTEN is een meeslepende reportage van een bewogen journalist. Het was een reportagereeks met een maatschappelijke impact. Durnez legde als journalist een vinger op deze maatschappelijke wonde.

Verkoopprijs: €15

